

“મારા બહેનો આ છે મારી સાચી ફકીકત”

હું બાલુબેન ભુપતભાઈ ડાભી, ઘોઘા તાલુકાના નેસવડ ગામની વતની છું, જ્યારે મારા લગ્ન થયા ત્યારે મેં વિચાર્યું પણ નહોતું તેવું આજે મારું જીવન બદલી રહ્યું છે. જે પરથી ખરેખર મને એવું લાગે છે કે જીવનમાં કંઈ જ કરવું કે બનવું અશક્ય નથી. જુઓ ને હું તો એકેય ચોપડી ભણેલી નથી અને તેમ છતાં આજે હું મારા પગભર છું એના કારણે કંઈક આવાં છે.....

આજથી ૧૨ વર્ષ પહેલાં 'ઉત્થાન' સંસ્થાના કાર્યકર્તાએ અમારા ગામમાં આવી સૌ પ્રથમ પાણી, આરોગ્ય વગેરે જેવાં સ્થાનિક મુદ્દાઓને લઈને કામની શરૂઆત કરી પણ ગામના કોઈ બહેનો બહાર નીકળતા નહીં.

ગામમાં બહેનોનું એક બચતમંડળ ચાલતું. આ મંડળમાં વરસે દહાડે જે કંઈ રકમ એકઠી થતી તે અમે ધાર્મિક કામોમાં વાપરી નાખતાં. પણ ઉત્થાનના આ ભાઈઓ અને બહેનોએ અમને સાચી સમજ આપતાં અમે આ મહામહેનતે બચાવેલી રકમ અમારા જરૂરી કામો માટે વાપરતા થયાં.

આવી ઉપયોગી માહિતી મળતાં ધીમે ધીમે મારા વિચારોમાં ફેર આવવા લાગ્યો ને મને પણ કંઈક કરવાની ઈચ્છા થવા લાગી આથી જ્યારે જ્યારે પણ ગામમાં મીટીંગ રાખવામાં આવતી ત્યારે ત્યારે હું તેમાં જરૂરથી જતી અને બીજા બહેનોને પણ તેમાં લઈ જતી. ક્યારેક તો મારા ઘરનું, ખેતીનું કામ, અને કુટુંબના રીતરિવાજોને સાચવીને પણ હું અચૂક ભાવનગર ખાતે રાખેલી મીટીંગમાં જતી. એક વખત એવું બન્યું કે મારા ગામના લોકોએ મારા પતિને ક્રન ભંભિરણી કરતાં મારા પતિએ મને સાફ સાફ કહી દીધું કે, "તારે હવે ક્યાંય ઘરની બહાર જવાનું નથી ને મીટીંગોમાં તો નહીં જ." આવા સમયે મારામાં એ સમજ ઊભી થઈ કે, જેટલો ભાઈઓને બહાર નીકળવાનો ફરવા, ફરવાનો અધિકાર છે તેટલો જ મારી પણ છે તો મેં પણ મારા પતિનું બહાર નિકળવાનું બંધ કરી દીધું અને કહી દીધું કે જ્યાં સુધી તમે મને બહાર નીકળવા નહીં દો ત્યાં સુધી હું પણ તમને ક્યાંય બહાર જવા નહીં દઉં, આવું એક અઠવાડિયું ચાલતાં તેમને થયું કે આ તો ખોટું કહેવાય! ને ત્યારપછીથી તેમણે મને બહાર નીકળવાની મંજૂરી આપતાં મેં પણ તમને બહાર જવા દીધા, તે દિવસથી આજ દિન સુધી મને ઘરની બહાર નીકળવામાં કોઈ પ્રકારની મુશ્કેલી નડી નથી. હવે તો મારા પતિ સામેથી મને બહાર જવા માટે કહે છે ને સાથ સહકાર પણ આપે છે.

એક બીજું પણ મને સતત થયા કરતું કે મારે ભણવું હતું પણ હું ભણી ના શકી. પણ રાતના સમયે મારા ઘરે મેં મારી દીકરી પાસે ભણવાની અને સહી કરતાં શીખવાની શરૂઆત કરી દીધી ને સમય જતા મને સહી કરતાં આવડી ગઈ. આ પછી જે કંઈ બહારની મીટીંગમાંથી વાંચવા, શીખવા માટે કાગળીયા આપતાં તે વાંચવાનો પ્રયત્ન કરતાં વાંચતાં શીખતાં મને વાર લાગી પણ તે આવડ્યું ખરું. અત્યારે હું જે જે બહેનો પર અત્યાચાર થાય છે તેમને તેમની અધિકાર અપાવવાનું કામ કરું છું, હવે હું પોલીસ સ્ટેશન, કોર્ટ કે કોઈપણ સરકારી ઓફિસના અધિકારી સામે બોલતાં અચકાતી નથી કે નથી મને તેમનો ડર લાગતો, અને હા! એક વાત તો કહેવાની રહી જ ગઈ! હું હમણાં બેન્કમાં

ખાતુ ખોલાવવા ગઈ તો મારી પાસે રેશનકાર્ડની ઝેરીફ નહોતી ને બેન્કના સાહેબે તે મંગાવી, તો તરત જ મેં થેલામાંથી મોબાઇલ કાઢીને મારા દીકરાને ફોન કર્યો. આ જોઈને બેન્કના બધા જ સાહેબો આશ્ચર્યમાં મૂકાઈ ગયાં ને મારી સામે જોવા લાગ્યાં. તેમણે મને પુછ્યું કે તમે શું કરી છો? મેં મારા કામ વિશે વાત કરતાં સાહેબો ખુશ થઈ કહેવા લાગ્યાં કે ખરેખર બીજા બહેનોએ પણ તમારા જેવા બનવાની જરૂર છે. આવા બનાવો તો જીવનમાં ઘણા બન્યાં છે હવે મારા ગામમાં પણ હું મોબાઇલ પર વાત કરવાથી ડરતી નથી. આથી ગામ લોકો પહેલાં તો મને ઘણું બધું સંભળાવતાં પણ મેં તેમની કોઈ વાત મગજ પર લેતી નહીં, આજે હું મારા કુટુંબમાં પણ મારું સ્થાન મેળવી શકી છું, હું ભલે ભણી નથી પણ આજે ગામના શિક્ષકો મને કન્યાકેળવણીના કાર્યક્રમોમાં મને બોલાવે છે,

આમ હું મારા જીવનમાં ઘણું બધું કરી શકી છું તેનો મને ખૂબ જ આનંદ છે, એટલે જ મારા જેવા બીજા બહેનોને કહેવા માંગુ છું કે મારા આટલા અનુભવમાંથી ગમે તેવા અધરા કામ, અધરી મુસીબતમાંથી પણ રસ્તો જરૂર મળે છે. તો ચાલો કરીએ તેની શરૂઆત....

લી. બાલુબેન. બી. ડાભી
સભ્ય, ન્યાય સમિતિ.
ગામ : નેસવડ. તા. ઘોઘા.

✿ પ્રતિભાવો :

- લોકસંચલનના અદ્ભૂત પ્રયાસ માટે લોકસંચલન ટીમ અને પી. એલ. સી. વોટસન ટીમને હાર્દિક શુભેચ્છા.
નકીસાબહેન બારોટ
- લોક સંચલનના વખતો વખતના અંકમાં ગુણવત્તા અને કાર્ય વધારે સાફ થતું જાય છે અને ગયા અંકમાં જે જુદી-જુદી વેબસાઇટની માહિતી આપવામાં આવી હતી તે ખૂબ જ ઉપયોગી હતી.
લક્ષ્મણભાઈ અને જિજ્ઞેશભાઈ
પી. એલ. સી. દરિયાઈ , મહુવા.

✿ વાચક મિત્રોને વિનંતી :

"લોકસંચલન" માં આપના પ્રતિભાવો અને લેખ અવશ્ય મોકલાવવા વિનંતી.

દરેક ઘરમાં શૌચાલય હોવું ખૂબ જરૂરી છે. શૌચાલયથી સ્વચ્છતા તથા આરોગ્ય જળવાઈ રહે છે. વળી, શૌચાલય ન હોય તો બહેનો, બિમાર વ્યક્તિઓ, બાળકો તથા વૃદ્ધોને વહેલી સવારે અથવા મોડી રાત્રે તે માટે બહાર ખુલ્લામાં જવું પડે છે, આપણા ઘર આંગણે એક શૌચાલય બનાવીને આ બધા પ્રશ્નોનું નિરાકરણ લાવી શકાય છે. પરંતુ ઘણા વિસ્તારોની ભૌગોલિક પરિસ્થિતિ આ માટે પ્રતિકૂળ હોય જેમ કે, જમીનના નીચેના સ્તરમાં સાખત પથ્થર (હાર્ડ રોક) હોય તો ખાડા માટેનું ખોદાણ કરી શકાય નહીં. ભૂગર્ભ જળની સપાટી ઊંચી રહેતી હોય ને સંડાસનો ખાડી ઝડપથી તથા વારંવાર ભરા જતો હોય. શૌચાલયોમાં પાણીની જરૂરિયાત હોય પરંતુ પોતાના વિસ્તારમાં પાણીની તંગી હોય.

જ્યાં સામાન્ય પ્રકારના શૌચાલયો બનાવી શકાય તેમ ન હોય ત્યાં શું કરવું ? શું ભૌગોલિક પરિસ્થિતિ અનુકૂળ ન હોય તો શૌચાલયો ન બનાવવાં ? આવા વિસ્તારોના લોકો શૌચાલયોનો ઉપયોગ કરી શકે તેથી પરિસ્થિતિને અનુકૂળ આવે તથા સાથે સાથે પર્યાવરણને પણ નુકસાન ન થાય તેવી શૌચાલયના બાંધકામની ડિઝાઇન ઇંકી સેનીટેશન ધરાવે છે.

ઇંકી સેનીટેશન એટલે ઇંકી ફેન્ડલી સેનીટેશન. જેને પર્યાવરણ સ્નેહી શૌચાલય પણ કહેવામાં આવે છે. જે બીજા પ્રકારના શૌચાલયો કરતાં અલગ પ્રકારનું છે. વર્ષો પહેલાંની પ્રણાલીની જે વાત કરીએ તો માનવ મળમૂત્રનો ઉપયોગ ખાતર તરીકે થતો હતો તેનાથી સારા પાક ઉત્પાદનો પહેલાં લેવાતા હતા. હાલમાં ભારતના ઘણા બધા રાજ્યોમાં આ ઇંકી સેનીટેશનનો ઉપયોગ કરી માનવ મળમૂત્રનો ઉપયોગ ખાતર તરીકે કરવામાં આવે છે. આથી, ઉપર બાતાવ્યા મુજબની કોઈપણ જગ્યાએ, કોઈ પણ વ્યક્તિ આ પ્રકારનું શૌચાલય બનાવી શકે છે.

આ પ્રકારનું સેનીટેશન જમીન સ્તરથી ઉપરના ભાગ પર બનાવવામાં આવે છે જેથી કરીને જમીનમાં પાણી / મળ શોષાવાનો પ્રશ્ન જ રહેતો નથી. જમીનના લેવલ / સ્તર કરતાં ઉપરના ભાગમાં એક પીટ ઇંટ દ્વારા ચણવામાં આવે છે. પીટની વચ્ચેના પડદીથી પીટને બે ભાગમાં વહેંચવામાં આવે છે. પીટની ઉપરનું બાંધકામ સામાન્ય શૌચાલય જેવું જ હોય છે. પીટમાં મૂકાયેલા કૂકડા / મરઘા દ્વારા મળ પીટમાં જાય તથા પ્રવાહી મળ અલગ રીતે બહાર એકત્ર કરાય છે. આ પીટમાંથી એક પીટ ભરાયા બાદ બીજા પીટનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. જે દરમિયાન પહેલા પીટમાંના મળમાં સડો થઈ મળનું ખાતરમાં રૂપાંતર થાય છે. ખાતરને પીટમાંથી બહાર કાઢવા માટે પડદીની બંને બાજુ ઢાંકણ મૂકેલ હોય છે. બંને પીટમાં ફવા નિકાલ માટે વેન્ટીલેટર પાઇપ મૂકવામાં આવે છે. જે મળનું ખાતરમાં રૂપાંતર કરવામાં મદદરૂપ થાય છે તથા શૌચાલયમાં દુર્ગંધ પણ આવતી નથી.

ઇંકી સેનીટેશનની નિભાવણીમાં સમયાંતરે પીટને સાફ કરવું, શૌચાલયના ઉપયોગ બાદ રાખનો ઉપયોગ કરવો જેથી ઘનમળનો સડામાં ઝડપથી રૂપાંતર થાય તથા પ્રવાહી સંગ્રહ કરવાના વાસણને સમયાંતરે ખાલી કરવું. આમ આ શૌચાલયની નિભાવણી અને મરામતની પ્રક્રિયા ખૂબ જ સરળ છે.

ઇંકી સેનીટેશનની નિભાવણીમાં સમયાંતરે પીટને સાફ કરવું, શૌચાલયના ઉપયોગ બાદ રાખનો ઉપયોગ કરવો જેથી ઘનમળનો સડામાં ઝડપથી રૂપાંતર થાય તથા પ્રવાહી સંગ્રહ કરવાના વાસણને સમયાંતરે ખાલી કરવું. આમ આ શૌચાલયની નિભાવણી અને મરામતની પ્રક્રિયા ખૂબ જ સરળ છે.

ઘણા વિસ્તારોમાં આ અંગની માન્યતાઓ હોય છે કે આ પ્રકારના શૌચાલયમાંથી વાસ (દુર્ગંધ) આવે છે તથા પીટ સાફ કેવી રીતે કરવું ? આમ આ શૌચાલયના ઘણા ફાયદાઓ હોવા છતાં લોકોની માન્યતાઓના આધારે લોકો તેને સ્વીકારવામાં આનાકાની કરે છે. પરંતુ જે લોકોએ આ પ્રકારના શૌચાલયો અપનાવ્યાં છે તે લોકો ખૂબ જ સરળતાથી અને સહજતાથી આ શૌચાલયનો ઉપયોગ કરે છે અને નિયમિત રીતે પીટ પણ સાફ કરે છે, પીટમાંથી મળતા ખાતરનો ઉપયોગ પણ કરે છે અને જે ખાતર વધારે હોય તો તેને કિલોગ્રામના ભાવે ખેડૂતોને વેચે પણ છે. તે જીલ્લો આ પ્રકારના શૌચાલયથી ખૂબ જ ખુશ છે.

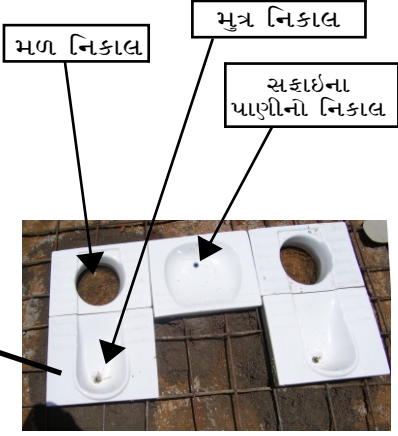
- દિતેનભાઈ જાની

મારે ગામડે ગામડે જાવું છે....

- મારે ગામડે ગામડે જાવું છે
- મારે કામ બેનોના કરવાં છેમારે
- મારે કૂડા ગામમાં જાવું છે,
- મારે લાડુબેનને મળવું છે,
- મારે ફક્ક બેનોને અપાવવો છે.....મારે
- મારે ગલીએ ગલીએ જાવું છે
- મારે મંડળની બહેનોને મળવું છે
- મારે બચત કરતા શીખવવી છે.....મારે
- મારે શેરીએ શેરીએ જાવું છે,
- મારે નાની મોટી બેનોને મળવું છે,
- મારે ન્યાય બેનોને અપાવવો છે.....મારે
- મારે અભણ બેનોને મળવું છે,
- મારે બેનોને બોલતી કરવી છે.....મારે

લી. બાલુબેન બી ડાભી
ગામ:નેસવડ તા. ઘોઘા

- ગયા અંકના કોઠાનો જવાબ :
૧. શાહજી, ૨. બાબુ જાજીવનરામ, ૩. ભીમરાવ આંબેડકર, ૪. સુભાષબાબુ,
 ૫. નરેન્દ્ર, ૬. મદનમોહન માલવિયા, ૭. કૃપલાની, ૮. રાધાકૃષ્ણ, ૯. વિનોબા,
 ૧૦. પાલ, ૧૧. લાલ, ૧૨. લાલ, ૧૩. રામપ્રસાદ, ૧૪. રાજેન્દ્ર, ૧૫. રાજેન્દ્ર
 - બાહિડા, ૧૬. આઝાદ, ૧૭. પ્રફુલ્લ ચાકી, ૧૮. સુખદેવ, ૧૯. રાજીવ,
 ૨૦. ગોપાલકૃષ્ણ ગોખલે, ૨૧. ગાંધી, ૨૨. સરદાર.

આ પ્રકારનું પહેલું સંડાસ મહુવા તાલુકાના અખતરીયા ગામે ધનીબહેન મનસુખભાઈ ના ઘેર નિદર્શન રૂપે બનાવ્યું છે. જે બીજા લોકોને પ્રેરણાદાયી અને અપનાવવા જેવું છે.

ઇંકી સેનિટેશનનું બાંધકામ સામાન્ય શૌચાલય કરતાં થોડું અલગ છે. સામાન્ય શૌચાલયોમાં મળમૂત્રના નિકાલ માટે જમીન સ્તરથી નીચે ખાડા બનાવેલા હોય છે જેમાંથી મળમૂત્રનું પ્રવાહી જમીન મારફતે ભૂગર્ભ જળમાં ભળે છે. પરંતુ ઇંકી સેનિટેશન આ મળમૂત્રને જમીનમાં ભળવા દેતું નથી. આમાં જમીનની ઉપરના ભાગમાં ઇંટનું બાંધકામ કરવામાં આવે છે તથા મળ અને મૂત્રના નિકાલની અલગ અલગ વ્યવસ્થા હોય છે. આ માટે જમીનની ઉપરના બાંધકામ તથા શૌચાલયમાં વપરાતો કૂકડો અલગ પ્રકારનો હોય છે. જેના દ્વારા મળ તથા પ્રવાહી અલગ પડી જાય છે. ઘનમળ સેનિટેશનના નીચેના ભાગે બનાવેલ ખાડામાં સંગ્રહિત થાય છે. આ સંગ્રહિત થયેલો મળ રાખની મદદથી સડીને ખાતર બને છે. જ્યારે પ્રવાહી મળ અલગથી બહાર જાય છે તેનો સંગ્રહ કરવા માટે પ્લાસ્ટીકના કેન, ઢાંકેલી ડોલ વગેરેનો ઉપયોગ કરી શકાય છે. આ પ્રવાહીનો ઇંટકાવ તરીકે ઉપયોગ કરવા માટે ૧ ભાગ પ્રવાહી

સમાજ : મારી વાત માનો , સ્ત્રી અને પુરુષ સાવ અલગ - અલગ જ હોય છે. શું પુરુષ બાળકને જન્મ આપી શકે કે સ્તનપાન કરાવી શકે ?

કર્મશીલ : જીવ વિજ્ઞાનના આધારે સ્ત્રી અને પુરુષ સાવ અલગ - અલગ હોય છે તેવી માન્યતા વર્ષોથી આપણા સમાજમાં એટલે કે મારા અને તમારા મનમાં ઘર કરી ગઈ છે. ખરેખર તો સ્ત્રી અને પુરુષ વચ્ચે કુદરતે તો એકદમ નજીવો તફાવત રાખ્યો છે. આવા નજીવા શારીરિક ફેરફારને પ્રાકૃતિક લિંગ કહેવાય. આ સિવાયના સમાજ ઊભા કરેલા સ્ત્રી અને પુરુષ વચ્ચેના અન્ય તફાવતોને સામાજિક લિંગ કહેવાય.

સમાજ : બરાબર! તમારી વાત થોડી ઘણી હવે મને સમજાય છે. સ્ત્રીઓ પણ પુરુષોની જેમ ખેતીકામ તો કરે જ છે ને! અમારા ગામના મગનભાઈ બહુ જ સરસ રસોઈ બનાવે છે પણ અમે બધા તેમની મઝાક ઉડાવીએ છીએ કે પુરુષે તે કંઈ રસોઈ બનાવાય? પણ હવે સમજાયું કે સ્ત્રી અને પુરુષ વચ્ચેના આવા તફાવતો તો સમાજે ઊભા કર્યા છે , નહીં કે કુદરતે !

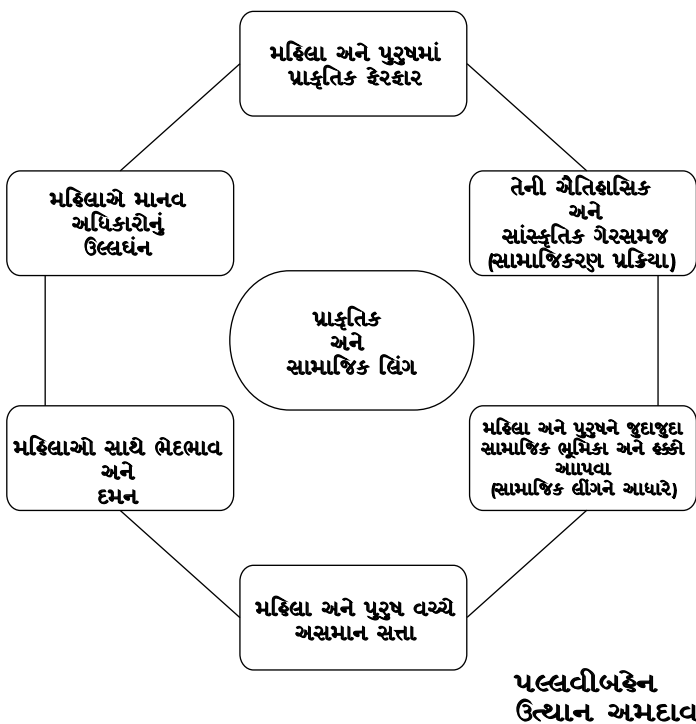
કર્મશીલ : સમાજ સ્ત્રી અને પુરુષ માટેની જુદી જુદી ભૂમિકા અને જવાબદારીઓ નક્કી કરે છે. તે પ્રમાણે તેઓ જીવનભર જીવે છે. સમાજીકરણની આ પ્રક્રિયાથી બંનેના માનવ અધિકારો પર વિપરીત અસર પડે છે

સમાજ : જેઓ સમાજે બનાવેલી આવી ભૂમિકા અને જવાબદારીઓથી અલગ રીતે વર્તે તેઓ સમાજના વિવિધ આક્ષેપોનો ભોગ બને છે.

કર્મશીલ : સમજવાની જરૂર એ પણ છે કે આ પ્રક્રિયામાં સ્ત્રીઓને વધારે વેઠવું પડે છે કારણ કે સમાજના નિયમો બનાવવાના માળખામાં પુરુષોનું વચ્ચેસ્વ વધુ હોય છે.

સમાજ : હવે સમજાયું કે સ્ત્રીઓ સાથે શાથી આટલા ભેદભાવ રખાય છે ? પણ હવે આપણે આપણી માનસિકતાને બદલીશું જ કારણ કે, માણસ તરીકે તો સ્ત્રી અને પુરુષ બંને સરખા જ છે.

નીચેનો નક્શો પ્રાકૃતિક અને સામાજિક લિંગ અંગેની સમજ આપે છે.

"અસ્તિત્વ બોધ" નામના પુસ્તકમાં આપણા ભારત દેશની પાણીની સંસ્કૃતિ વિશે ખૂબ સરસ લખવામાં આવ્યું છે કે "નદી ગાતી હે" પરંતુ આજે આપણે કહી શકીએ કે "નદી રોતી હે" એ અત્યારની સાચી ને વરવી ફકીકત છે કારણ કે પહેલાંના સમયમાં માનવી, તળાવની દેવતાની જેમ પૂજા કરતો અને તેનું રખીયું કરતો. વરસાદ પડે તળાવ છલકાય એટલે ગામના આગેવાન, દરબાર-મુખી તળાવને વધાવે, પૂજા કરે એવી પરંપરા હતી ગામ આખું તળાવની પાર ઉપર ઉભી પડે ને તળાવના વિવાહ પણ કરવામાં આવતાં અને બંગાળમાં તો ઘરની આસપાસ નાની તલાવડીઓ રાખવાનો રિવાજ અમલમાં હતો.

ગુજરાતમાં સોલંકીકાળ દરમ્યાન સારી એવી સંખ્યામાં જળાશયો, તળાવ અને વાવ બાંધવામાં આવ્યાં હતાં પણ હાલના સમયમાં આપણે બધા જાણીએ છીએ કે આજે આ બધાની શું પરિસ્થિતિ જોવા મળે છે આજે જળાશયો, તળાવ અને વાવના પાણીને બગાડવામાં આપણે પાછું વળીને જોતાં નથી. ઉલટાનું આપણી જે સંસ્કૃતિ હતી તેને આપણે વેરવિખેર કરી નાખી છે ને પાણીને પણ પીવા લાયક રહેવા દીધું નથી. હાલની આપણી પરંપરા આવી ચાલે છે.

ખાળકૂવા ગયાં અને ગટર આવી, નિયમિત રીતે છંટાટા પાણીથી ભીના થતા કાચા રસ્તા ગયાં અને પાકા રસ્તા આવ્યાં, માટલા ગયાં ને ફિજ , બોટલો આવી. આમ આપણી જલ સંસ્કૃતિ વિસરાતી ગઈ, લોકી પાણીની પરબો બંધાવતા તે પણ ગઈ ને ટેન્કરો આવ્યાં ને તે પણ ગયાં ને પાણીની બોટલો ખરીદાતી થઈ, ભૂગર્ભ જળનો બેકામ ઉપયોગ થવા લાગ્યો કોઈને એવો વિચાર પણ નથી આવતો કે બધા જ ઉદ્યોગપતિઓ ભેગા થઈને જો સંયુક્ત બેન્ક એકાઉન્ટ ખોલાવે ને એમાંથી માત્ર પૈસા ઉપાડતા જ રહે, કોઈ કશું તેમાં જમા કરાવે જ નહીં તો એ બેન્કના સંયુક્ત ખાતામાંથી ઉપાડી શકાય તેટલા નાણા ક્યાં સુધી રહે? ભૂગર્ભ જળની આજે આવી જ અવદેશ આપણે કરી મૂકી છે.

ભારત સરકારનું દરેક અંદાજપત્ર ચોમાસા પરનો એક જુગાર હોય છે, ભારતની ખેતી ચોમાસા આધારિત છે, વર્ષના ત્રીજા ભાગના દિવસોમાં આકાશમાંથી પાણી વરસે અથવા ફિમવર્ષા થાય. એમાંથી જળાશયો સર્જાયાં. જળ ના હોત તો કોણ જીવત? એવી ઉક્તિ પ્રચલિત છે, આવી અદ્ભુત સંસ્કૃતિ ભારતમાં અને ગુજરાતમાં પેદા થઈ જે આજે પણ જીવંત છે આજે પણ ઉપયોગી છે, આકાશમાંથી વરસતા બરફના પીગળતા, વહેતા ઝરણા, તળાવો, સરીવરો અને કૂવા-કૂંઈમાંના ભૂગર્ભજળ જેવા સ્થાનિક સ્તરના જળસ્ત્રોતોની જાળવણી સપાટી પરના પાણીને એકઠું કરવું અને એનો ઉપયોગ કરવો એટલે જળસંગ્રહની પરંપરા. એનું નામ જ જળસંસ્કૃતિ. આની અંદર પમ્પ દ્વારા ઉઠેચાતા ભૂગર્ભજળનો સમાવેશ થતો નથી.

આમ આ સંસ્કૃતિને યાદ કરીને તેનો અમલ કરવાની જરૂર લાગે છે, તો જ આપણે આ સમસ્યામાંથી બહાર આવી શકીશું ખરું ને?

સૌજન્ય : અસ્તિત્વ બોધ રીટા ચપલા પીએલસી વોટસેન

ખેત તલાવડીથી થયેલ લાભ

ભાવનગર તાલુકાના નવા રતનપર ગામની અંદર જિલ્લા ગ્રામ વિકાસ એજન્સી દ્વારા વોટરશેડ યોજનાનો સમાવેશ કરવામાં આવેલ. ઉત્પાન સંસ્થાના સહયોગથી અમારા ગામની વોટરશેડ કમિટી દ્વારા જુદી-જુદી ખૂબ સરસ કામગીરી કરવામાં આવેલ છે. જેમાં અમારી વાડીની બાજુમાં ખેત તલાવડી બનાવવામાં આવી આ ખેત તલાવડીથી મને ખૂબ મોટો ફાયદો થયો ને ૫૦ મણ ઘઉંનું ઉત્પાદન મળેલ ત્યારબાદ આ વર્ષના ચોમાસાની સીઝન પહેલાં અમે આ વાડીમાં દોઢ વીધામાં કપાસની રોપણી કરેલ, આ વર્ષ દરમ્યાન બે વખત લાભ લીધેલ તેમજ હવે પછી પણ લાભ લેતા રહીશું.

લી.લાંભા ભીખુભાઈ મુળુભાઈ નવા રતનપર

- પડવા અને ભાવનગરમાં માહિતી કેન્દ્ર શરૂ કરવામાં આવ્યા. આ માહિતી કેન્દ્ર સરકારી યોજનાઓ અને સરકારી લાભો અંગેની માહિતી તેમજ જુદી જુદી કાયદાકીય અને શૈક્ષણિક માહિતીઓ પુરી પાડવાના હેતુથી કરવામાં આવેલ છે જેના દ્વારા ગામડાના લોકો સારી રીતે જે તે યોજનાઓ અને સેવાઓનો સમયસર લાભ લઈ શકે.
- અવાણીયા, માલપર, નવા રતનપર ગામમાં ૧૬ થી ૨૫ વર્ષની યુવતીઓ માટે (વિનલીડી) સ્વબચાવની તાલીમ આપવામાં આવી.
- નકીસાબહેન બારોટ ૨ ઓક્ટો. થી ૧૯ નવે. સુધી જુદા-જુદા જોડાણો માટે, પોતાના અનુભવની આપ-લે માટે અને ઓળખ ઊભી કરવા માટે અમેરીકા જઈ રહ્યા છે અને ૨૨ નવે. થી ગ્લોબલ વોટર પાર્ટનરશીપની સ્ટીયરીંગ કમિટિની બેઠકમાં ફિલીપાઇન્સ જઈ રહ્યા છે અને GWP ના સ્ટીયરીંગ કમિટિના સભ્યપદેતેમની નિમણૂક યતાં ટીમ વતી અભિનંદન.
- તા. ૩ થી ૧૪ સપ્ટેમ્બર ઇંકી સેનીટેશન કેપેસિટી બીલ્ડીંગની એક તાલીમ નાસીક ખાતે યોજાઈ હતી જેમાં શ્રી. પ્રવિણભાઈ ભીકડીયા અને બાબુભાઈ પ્રજાપતિએ ભાગ લીધેલ તેઓ નવા વિચારને આગળ લઈ જવાના પ્રયત્નો કરશે.
- પાણી સમિતિના બે સંમેલન કરવામાં આવેલ જેમાં તળાજા અને મહુવા બે તાલુકાના પાણી સમિતિના ૫૫૦ જેટલા લોકોએ ભાગ લીધો. આ વિસ્તારમાં સ્વજલધારા યોજનાને આગળ લઈ જવાની જવાબદારી સ્વીકારી.
- પીસ એન્ડ જસ્ટીસ કાર્યક્રમ દ્વારા તા. ૬/૬/૦૭ થી ૮/૬/૦૭ ત્રણ દિવસ ભાવનગર જિલ્લાના તળાજા, ઘોઘા, મહુવા અને ભાવનગર તાલુકાના ૧૦ ગામોના અનકદ સંસ્થા-યુથ કારવા સુંબેશમાના માધ્યમથી સારી લોકશાહી શું અને વાઇબ્રન્ટ ગુજરાતની પોલ વિશે નુકકડ નાટક દ્વારા સમજ આપવામાં આવી.
- ભાવનગર સમર્થન મહિલા મહાસંગઠનની ન્યાયસમિતિના માર્ગદર્શન- ટેકા ફેઠળ કંટાળા ગામની સગીરા ઉપર પિત્રાઈ ભાઈએ બળાત્કાર ગુજાર્યો. આ ગુન્હા ફેઠળ પિત્રાઈ ભાઈને દસ વર્ષની સખ્ત સજા અને ૧૦૦૦ દંડની સજા કરવામાં આવી છે. આ ન્યાય સમિતિ બહેનો ઉપર થતી ફિંસાને અટકાવવા અને માર્ગદર્શન આપી ન્યાય અપાવવાનું કાર્ય કરી રહી છે. આ ન્યાય સમિતિની સક્રિયતા બિરદાવવા લાયક છે.

PRINTED MATTER

પ્રતિ શ્રી,

આટલું તો મગજ કસો

૧			૨	૩		
		૪				
૫	૬		૭			૮
	૯					
૧૦						
				૧૧	૧૨	
૧૩				૧૪		

પરુક શાંતિ પર ઠિટાલ

આડી ચાવી :

૧. પાણી સમિતિ / બચત મંડળો ના ખાતા...માં ખોલાય છે. (૨)
૨. લોકશાળી લોકો રોકડ તથા...થી આપી શકે છે. (૪)
૩. પાણી સમિતિને તાલીમ આપવાનું કામ સ્વેચ્છક... કરે છે. (૨)
૪. આ યોજનામાંથી ગ્રામપંચાયતને પ્રોત્સાહનરૂપે નાણાં અપાય છે.
૫. પાણીસમિતિની મીટીંગ...થવી જોઈએ. (૪)
૬. પીવાના પાણી પર બધા જ લોકોની સમાન... છે. (૨)
૭. અહીં 'રચના' આડઅવળું થયું છે. (૩)
૮. પંચાયતના દાખલા...મંત્રી કાઠી આપે. (૩)
૯. 'સમરસ' માંથી ગમે તે બે શબ્દ (૨)

ઉભી ચાવી :

૩. લોકશાળી...અને જાળવણી માટે એકઠી કરાય છે. (૪)
૪. પાણી, જળ(૧)
૫. પીવાના પાણીના...સ્વોતોને મજબુત કરવા જોઈએ. (૩)
૬. પાણી માટે કામ કરતા લોકોની ટુકડી : પાણી-..... (૩)
૭. ગ્રામ પંચાયતના વડાને શું કહેવાય? (૪)
૮. પાણીના...સ્વોતોની જાળવણી કરવી જોઈએ. (૩)
૯. પાણી સમિતિમાં.....ધરાવતા લોકો રાખવા. (૨)
૧૦. બેકના ખાતામાં ૧ બહેનનું... ફરજિયાત છે. (૨)

સંપાદક ટુકડી :
પ્રવિણ ભીકડીયા, નીતા પટણી, જયા રાહીડ, રીટા ચપલા, સાજેદા સીસોલી
સંકલન ટીમ :
દીપ્તિ અંધારીયા, મુસ્તાક ઉરેયા, અલ્પેશ રાજ્યગુરૂ

પ્રકાશક :
ઉત્થાન
લોક શિક્ષણ કેન્દ્ર - પાણી અને સ્વચ્છતા
(પી.એલ.સી.વોટસેન)
સી-૧૧૫૭, મનુરાજ ચમારડી વાળા,
એસ.બી.એસ. સામે,
કાળીયાબીડ, ભાવનગર - ૩૬૪૦૦૨.
ફોન / ફેક્સ : ૦૨૭૮-૨૫૭૩૦૬૧
e-mail : picwatsan@dataone.in , pic_watsan@rediffmail.com
visit us on : www.picwatsanuthan.org